

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Από το Βιβλίο

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ του Ρόμπερτ Ηλία Νατζέμυ

Αθήνα 1990

Είναι πλατιά διαδομένη η πεποίθηση - και αληθινά αυτό είναι μία σοβαρή παρανόηση - πως οι ανακαλύψεις της σύγχρονης επιστήμης βρίσκονται σε αντίθεση με τις αρχαίες μεταφυσικές αλήθειες σχετικά με τη φύση του κόσμου. Στην πραγματικότητα συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Οι πιο πρόσφατες ανακαλύψεις στην πυρηνική φυσική βρίσκονται σε εκπληκτική αρμονία με τις μεταφυσικές αιτιολογήσεις του σύμπαντος.

Δυστυχώς ο νους του μέσου ανθρώπου είναι προγραμματισμένος από ένα σύστημα δοξασιών και μία φρασεολογία, που βασιζέται πάνω σε μία τελείως απαρχαιωμένη αντίληψη για τη φύση του υλικού κόσμου. Οι περισσότεροι από μας σκέφτονται και επικοινωνούν με έννοιες και όρους που έχουν αποδειχθεί αναληθείς από την εποχή ακόμη των ανακαλύψεων του Άλμπερτ Αϊνστάιν, στην αρχή του 1900. Σκεφτόμαστε το χρόνο και το χώρο σαν κάτι ξεχωριστό και ανεξάρτητο. Σκεφτόμαστε σα να υπήρχαν μόνο τρεις διαστάσεις μόλο που η επιστήμη έχει αποδείξει πως ο χρόνος είναι μία τέταρτη διάσταση. Εξακολουθούμε να νομίζουμε πως αντικείμενα και όντα είναι κάτι το τελείως ανεξάρτητο και άσχετο, κι αυτό παρά το γεγονός ότι οι επιστήμονες καταλαβαίνουν πως όλα τα πράγματα και τα όντα συνδέονται μεταξύ τους με πεδία επίδρασης δυνάμεων, π. χ. με ηλεκτρομαγνητικές συνδέσεις. Εξακολουθούμε να σκεφτόμαστε την ύλη σαν κάτι το διαρκές, όταν οι επιστήμονες γνωρίζουν πως η ύλη δεν είναι παρά μία άλλη εκδήλωση ενέργειας.

Α. ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ

Φυσική και μεταφυσική είναι δύο παράλληλοι τρόποι προσέγγισης, των οποίων κοινός σκοπός είναι να κατανοήσουν τη φύση και τις δυνάμεις και τους νόμους που τη διέπουν. Η φυσική για να φτάσει σ' αυτό το σκοπό, χρησιμοποιεί τη λογική μελέτη του εξωτερικού κόσμου, με υποθέσεις, πειράματα, παρατήρηση, λογικούς συλλογισμούς, συμπεράσματα και πορίσματα. Αυτά τα «πορίσματα» τα κατανοούμε τώρα σα μία σχετική μόνο αλήθεια, γιατί συνέχεια αποδεικνύονται ανεπαρκή και μεταβάλλονται, έτσι που να περιγράφουν πληρέστερα το φυσικό κόσμο, καθώς μαθαίνουμε όλο και περισσότερα σχετικά μ' αυτόν. Οι «νόμοι» της φυσικής συνέχεια τροποποιούνται και αντικαθίστανται κατά τη διάρκεια της ιστορίας της αναζήτησης του ανθρώπου για γνώση. Αυτό σημαίνει ακόμη, πως δεν υπάρχει μία θεωρία ή ένα τελικό πόρισμα, ένα τελικό συμπέρασμα, που να υποστηρίζεται απ' όλους τους φυσικούς, συγχρόνως.

Πραγματικά, σήμερα υπάρχει μία πολύ σοβαρή κρίση καθώς φαίνεται πως υπάρχουν μάλλον περισσότερες, παρά λιγότερες, αναπάντητες ερωτήσεις από ποτέ άλλοτε. Κάθε καινούρια ανακάλυψη μέσα στον κόσμο της πυρηνικής φυσικής φέρνει περισσότερες ερωτήσεις παρά απαντήσεις. Οι επιστήμονες υποχρεώνονται να καταλάβουν πως για να πάνε πιο πέρα, θα πρέπει να ξαναδομήσουν τον τρόπο που σκέπτονται και βλέπουν τον κόσμο.

Υπάρχει μεγάλη ασυμφωνία ανάμεσα στους επιστήμονες σήμερα, σχετικά με το πού βρίσκονται οι απαντήσεις σ' αυτές τις ολοένα αυξανόμενες ερωτήσεις. Υπάρχουν πολλές θεωρίες και μεγάλη σύγχυση, καθώς ο άνθρωπος προσπαθεί να εξηγήσει μία πραγματικότητα, που είναι πέρα από τις προγραμματισμένες του έννοιες για χρόνο, χώρο, νου και ύλη.

Ένας αριθμός αξιοσέβαστων επιστημόνων έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν μ' επιτυχία μερικές από τις μεταφυσικές έννοιες για ν' απαντήσουν σ' αυτά τα ερωτήματα.

Η μεταφυσική από την άλλη μεριά χρησιμοποιεί, εκτός από τη λογική, και τη διαίσθηση. Η μεταφυσική ερευνά τόσο το εξωτερικό υλικό σύμπαν, όσο και τον εσωτερικό νοητικό και υπερνοητικό κόσμο. Η μεταφυσική είναι η άγνωστη φυσική. Ο σοφός, ο μύστης, ο άγιος ή ο γιόγκι που θέλει να «γνωρίσει» κάτι, έχει τη δυνατότητα να ελέγχει το νου και να κατευθύνει όλη τη δύναμη της σκέψης του στο αντικείμενο ή το ον που θέλει να μελετήσει και παρατηρεί την πραγματικότητά του από μέσα. Ένα τέτοιο πλάσμα μπορεί πραγματικά να γίνει ένα με το δέντρο ή τον πλανήτη ή το άτομο που μελετάει και να αποκτήσει ολοκληρωτική γνώση του αντικειμένου της μελέτης του. Μπορεί να ενώσει τον περιορισμένο κατώτερο νου του με τον απεριόριστο οικουμενικό νου μέσα στον οποίο όλη η γνώση του Σύμπαντος είναι αποθηκευμένη. Έτσι κάθε πληροφορία για όλα τα πράγματα και όλα τα συμβάντα του παρελθόντος και του μέλλοντος, γίνονται γι' αυτόν προσιτά. Αυτό ίσως να είναι δύσκολο να το πιστέψει

κανείς, αλλά έχει αποδειχθεί από μεγάλους άνδρες σ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας.

Η Νευτώνια φυσική που επηρέασε και περιόρισε την παρούσα γενική ιδέα που έχουμε για τον κόσμο, ισχύει μόνο για την πραγματικότητα που μπορούμε να δούμε με τα μάλλον αδύναμα, αβοήθητα αισθητήρια όργανά μας.

Αλλά καθώς τώρα οι επιστήμονες βυθίζονται ερευνητικά τη ματιά τους μέσα στο μικρόκοσμο των πυρηνικών και υποπυρηνικών σωματιδίων, βλέπουν πως χρειαζόμαστε ένα τελείως νέο τρόπο σκέψης και μία καινούρια φρασεολογία, για να διατυπώσουμε και να μεταδώσουμε αυτές τις καινούριες αλήθειες σχετικά με την «πραγματικότητα» του υλικού κόσμου. Το ίδιο είναι αληθινό και για τις ανακαλύψεις που έχουν γίνει από τους αστρονόμους που βλέπουν μακρύτερα, όλο και μακρύτερα μέσα στο σύμπαν. Οι νέες ανακαλύψεις της Κβαντικής Φυσικής στρέφουν την επιστημονική σκέψη προς την κατεύθυνση της μεταφυσικής. Φυσική και μεταφυσική συγκλίνουν έτσι προς ένα κοινό σημείο. Ας ρίξουμε τώρα τη ματιά μας, σαν απλοί ανειδίκευτοι άνθρωποι, πάνω σε μερικές από αυτές τις επιστημονικές γενικές ιδέες, και ας δούμε πώς επιβεβαιώνουν κι ενισχύουν τις αρχαίες πνευματικές αλήθειες. Και καθώς θα το κάνουμε αυτό, ας θυμόμαστε πως δεν υπάρχει καμιά παραδεκτή άποψη, τόσο στη φυσική όσο και στη μεταφυσική, γιατί υπάρχουν πολλές σχολές σκέψης μέσα στην κάθε μία από αυτές. Οι περισσότερες από τις συγκρίσεις και τα αποσπάσματα που ακολουθούν, τις έχουμε πάρει από την πραγματικά θαυμάσια εργασία πάνω σ' αυτό το θέμα, «Ταο of Physics» (Τάο της Φυσικής) του Fritjof Capra. Ο Capra είναι Ph. D. φυσικός που έχει κάνει έρευνα στη θεωρητική φυσική υψηλών ενεργειών στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού, στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στη Σάντα Κρουζ, στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ, και στο Αυτοκρατορικό Κολλέγιο του Λονδίνου. Προς το παρόν διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Μπέρκλεϊ στην Καλιφόρνια. Ο Capra εντυπωσιάστηκε από τις συνταρακτικές ομοιότητες ανάμεσα στις σύγχρονες επιστημονικές ανακαλύψεις και θεωρίες και τις αρχαίες πνευματικές αλήθειες. Στο θαυμάσιο βιβλίο του «Ταο of Physics» επιδιώκει να τις συνυψάνει σ' ένα πάντρεμα φυσικής και μεταφυσικής.

B. Η ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΕΡΕΗΣ ΥΛΗΣ

Καθώς οι επιστήμονες διεισδύουν όλο και πιο βαθιά μέσα στην πραγματικότητα της ύλης, αντιλαμβάνονται πως η ύλη δεν είναι απλώς η καθορισμένη «στέρεη πραγματικότητα», όπως φαίνεται με γυμνό μάτι. Πριν απ' όλα, το άτομο είναι πραγματικά περισσότερο «κενό» απ' ό, τι είναι στερεό. Η σχέση ανάμεσα στον πυρήνα του ατόμου και στο χώρο που αυτό κατέχει, είναι ίδια με τη σχέση μιάς μπάλας ποδοσφαίρου ως προς το ποδοσφαιρικό γήπεδο. Το περισσότερο απ' αυτό είναι χώρος και ενεργειακό πεδίο. Κι επιπλέον, ο πυρήνας ο ίδιος και τα ηλεκτρόνια που τον περιβάλλουν, μοιάζουν να έχουν συγχρόνως μία σωματική και μία κυματική φύση. Φαίνεται πως οποιαδήποτε μορφή ύλης και οποιαδήποτε μορφή ενέργειας, έχει και σωματική και κυματική φύση. Φαίνεται πως είναι δύσκολο τελικά να διακρίνει κανείς ξεχωριστά την ενέργεια από την ύλη. Δηλαδή, η ύλη μπορεί να μετατραπεί σε ενέργεια και η ενέργεια σε ύλη. Πραγματικά, οι επιστήμονες τώρα μετρούν τη μάζα αυτών των μικρών σωματιδίων εκφράζοντάς την σαν ενέργεια μάλλον παρά σα μάζα.

Ο Αϊνστάιν μας είχε δώσει τη σχέση ανάμεσα στην ύλη και την ενέργεια σαν $E = MC^2$. Αυτό σημαίνει πως η ενέργεια ενός σωματιδίου είναι ίση με τη μάζα του σωματιδίου πολλαπλασιασμένη με το τετράγωνο της ταχύτητας του φωτός.

Η ταχύτητα του φωτός είναι 186. 000 μίλια το δευτερόλεπτο. Έτσι μία πολύ μικρή ποσότητα μάζας μπορεί να μετατραπεί σε μία τρομερή ποσότητα ενέργειας.

Σ' αυτήν ακριβώς την πραγματικότητα βασίζεται η ατομική βόμβα και οι πυρηνικοί αντιδραστήρες, που μπορούν να προμηθεύουν τόσο πολλή ενέργεια.

Κι επιπλέον, μοιάζει πως πάνω σ' αυτό το υποπυρηνικό επίπεδο, σωματάρια εμφανίζονται κι εξαφανίζονται αυθόρμητα. Ύλη μετασχηματίζεται σ' ενέργεια και πάλι ξανά σε ύλη. Η βάση του σύμπαντος μοιάζει πως είναι ενέργεια μάλλον, παρά ύλη. Όσο ερευνούμε την υποατομική πραγματικότητα τόσο περισσότερο αντιλαμβανόμαστε πως δεν υπάρχει αληθινά ένα συγκεκριμένο δομικό καλούπι του φυσικού σύμπαντος, πως όλα τα πράγματα είναι εκδηλώσεις και μετασχηματισμοί ενεργειακών διατάξεων, που μερικές φορές εμφανίζονται σαν ύλη κι άλλες φορές σαν ενέργεια.

Κι ακόμη αρχίζουμε να βλέπουμε πως όλες οι μορφές είναι πρόσκαιρες. Μαθαίνουμε πως αυτά τα υποατομικά σωματάρια δεν έχουν μία σταθερή, διαρκή ύπαρξη, αλλά μάλλον υφίστανται αναρίθμητες μεταμορφώσεις και μεταλλαγές κάθε δευτερόλεπτο. Αρχίζουμε να βλέπουμε τον κόσμο σα μία

διαδικασία μάλλον, παρά σαν αντικείμενα και μορφές. Όταν σκεφτόμαστε την ύλη μ' αυτόν τον τρόπο, βλέπουμε πως ο τοίχος του δωματίου μας είναι στην πραγματικότητα περισσότερο χώρος παρά συμπαγής, πως αυτή η ύλη είναι απλώς μία συμπυκνωμένη μορφή ενέργειας, και πως τα σωματίδια που αποτελούν αυτόν τον τοίχο είναι σε μία διαρκή διαδικασία δόνησης και μεταλλαγής. Αυτή η ίδια αλήθεια πρέπει να ισχύει και για τα υλικά μας σώματα. Η ιδέα που έχουμε για μία στέρεη υλική πραγματικότητα κατακερματίζεται, και πλησιάζουμε έτσι πάρα πολύ κοντά στην Ανατολική αντίληψη για την πραγματικότητα. Τα ακόλουθα αποσπάσματα από το βιβλίο του Capra τονίζουν αυτό το γεγονός. «Μόλις δούμε την ύλη σε μία μορφή ενέργειας, γίνεται αντιληπτό πως η μάζα δε χρειάζεται πια να είναι ακατάλυτη, αλλά μπορεί να μετασχηματιστεί σ' άλλες μορφές ενέργειας. Αυτό μπορεί να συμβεί όταν υποατομικά σωματίδια συγκρούονται το ένα με το άλλο. Σε τέτοιες συγκρούσεις, σωματίδια μπορεί να καταστραφούν και η ενέργεια που περιέχεται μέσα στις μάζες τους μπορεί να μετασχηματιστεί σε κινητική ενέργεια, που ανακατανέμεται ανάμεσα σ' άλλα σωματίδια που παίρνουν μέρος στη σύγκρουση. Αντίστροφα, όταν μόρια συγκρούονται με πολύ υψηλές ταχύτητες, η κινητική τους ενέργεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να σχηματιστούν νέα σωματίδια.

» Αυτά τα δυναμικά σχέδια από ενεργειακές δέσμες σχηματίζουν τις σταθερές, πυρηνικές, ατομικές και μοριακές δομές που συγκροτούν την ύλη και της δίνουν τη μακροσκοπική στέρεη όψη της, κάνοντάς μας έτσι να πιστεύουμε πως είναι φτιαγμένη από κάποια υλική ουσία. Στο μακροσκοπικό επίπεδο αυτή η ένδειξη ουσίας είναι μία χρήσιμη προσέγγιση, αλλά στο ατομικό επίπεδο δεν έχει πια νόημα. Τα άτομα αποτελούνται από σωματίδια κι αυτά τα σωματίδια δεν είναι φτιαγμένα από κάποια υλική ουσία. Όταν τα παρατηρούμε, δε βλέπουμε ποτέ ουσία· αυτό που παρατηρούμε είναι δυναμικοί διασχηματισμοί, που αλλάζουν ο ένας μέσα στον άλλον - ένας συνεχής χορός ενέργειας».

Ο Capra παρομοιάζει αυτόν το χορό της ουσίας του κόσμου με το χορό ενός Θεού, που με το χορό δημιουργεί, στηρίζει και καταστρέφει τις μορφές του σύμπαντος.

Οι πνευματικές φιλοσοφίες αντιλαμβάνονται τον κόσμο σαν έναν κόσμο εξέλιξης σε διαρκή αλλαγή. Αντιλαμβάνονται πως η φυσική ύλη είναι μία συμπύκνωση ενέργειας, που με τη σειρά της ελέγχεται από τη σκέψη και τη συνειδητότητα. Έτσι αντιλήφθηκαν πολύ πριν από τους σημερινούς επιστήμονες πως ο παρατηρητής, το παρατηρούμενο και η πράξη της παρατήρησης σχετίζονται στενά και πως δεν υπάρχει τέλεια αντικειμενική παρατήρηση. Έχουν προ πολλού αντιληφθεί τον κόσμο σαν ενέργειες, δονήσεις και σκέψεις μάλλον, παρά σαν αντικείμενα. Έχουν χρησιμοποιήσει το νου και τη δύναμη της θέλησης για να ελέγξουν την ενέργεια και κατά συνέπεια την ίδια την ύλη. Έχουν διδάξει για πάνω από 4. 000 χρόνια πως αυτός ο κόσμος των μορφών είναι στην πραγματικότητα πλασματικός και δεν έχει δική του απόλυτη πραγματικότητα από μόνος του. Και τώρα όλα αυτά μας τα επιβεβαιώνουν οι επιστήμονές μας που διακηρύττουν την ψευδαίσθηση της «στερεάς ύλης».

Γ. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

Η γένεση του σύμπαντος υπήρξε μία ερώτηση που παρέσυρε πάντα το νου του ανθρώπου σε συλλογισμούς, από τότε που υπάρχει πάνω σ' αυτόν τον πλανήτη. Τόσο η φυσική όσο και η μεταφυσική επιδιώκουν να απαντήσουν αυτήν την τόσο ασύλληπτη ερώτηση της αρχής του κόσμου. Κάθε μία από τις διάφορες θρησκείες προσφέρει δικές της ιστορίες για τη δημιουργία, που προσπαθούν με τη βοήθεια του συμβολισμού τους να βοηθήσουν τον άνθρωπο να καταλάβει μία διαδικασία που είναι πέρα από την ικανότητα της περιορισμένης αντίληψης του νου του. Η διαδικασία της δημιουργίας είναι μία διαδικασία πέρα από χρόνο και χώρο, γιατί αρχίζει σ' ένα σημείο όπου χρόνος και χώρος δεν έχουν ακόμη εκδηλωθεί - θα λέγαμε σ' ένα σημείο όπου χρόνος και χώρος ήταν κοιμισμένα ή σε λανθάνουσα κατάσταση, ακριβώς όπως το δένδρο είναι σε λανθάνουσα κατάσταση μέσα στο σπόρο. Επειδή η εννοιολογική μας ικανότητα και φρασεολογία είναι περιορισμένες από γενικές ιδέες που έχουμε για το χρόνο και το χώρο, δεν υπάρχει τρόπος να μπορέσουμε να καταλάβουμε την τελική αλήθεια, σχετικά με τη δημιουργία, με λέξεις ή με την κοινή λογική. Η απάντηση σ' αυτήν την ερώτηση βρίσκεται μέσα στον ανώτερο νου, που είναι ικανός να πάει πέρα από χρόνο και χώρο και να κατανοήσει την απάντηση μέσα από την άμεση εμπειρία της διαδικασίας της ίδιας της δημιουργίας. Αυτή η απάντηση, είναι φυσικά μη μεταδόσιμη, καθώς η γλώσσα μας δεν προσφέρει την απαραίτητη ορολογία.

Η προσέγγιση της οικουμενικής φιλοσοφίας είναι πως η δημιουργία δεν είναι μία διαδικασία που έχει γίνει εκατομμύρια χρόνια πριν, αλλά μία διαδικασία που θα συμβαίνει αιώνια σε κάθε δευτερόλεπτο. Αν το Σύμπαν δε δημιουργόταν συνέχεια κάθε δέκατο του δευτερολέπτου, θα έπαυε να υπάρχει. Δηλώνει την ύπαρξη μιάς κενότητας, μιάς ατέλειωτης, μη υλικής, αμετάβλητης, ανεκδήλωτης Πραγματικότητας

απ' όπου η δημιουργία προβάλλεται διαρκώς σα μία εικόνα, που αντανακλάται πάνω σε μία οθόνη από μία μηχανή προβολής. Ας θυμηθούμε τα ονόματα που δίνουν σ' αυτήν την πραγματικότητα οι διάφορες ομάδες: Απόλυτο, Ανώτατο Ον, Ό, τι υπάρχει, Κενό, Ένα, Οικουμενική Συνειδητότητα, Οικουμενική Ενέργεια, Πατέρας, Χριστός, Λόγος, Μπράχμα, Θεός, Αλλάχ, Μονάδα, Υπερψυχή, Ανεκδήλωτο Οικουμενικό Πνεύμα, Αρχέγονη Αιτία και πολλά άλλα ονόματα σε διάφορες γλώσσες. Παρόλο που αυτή η υλική δημιουργία βρίσκεται σε μία συνεχή, ρυθμική διαδικασία δημιουργίας και καταστροφής, η Απόλυτη Πραγματικότητα δεν μπορεί να δημιουργηθεί, ούτε και να καταστραφεί· και το ίδιο ισχύει για το Πνεύμα ή τη Συνειδητότητα. Αλλά η δημιουργία εναλλάσσεται ανάμεσα στη διεύρυνση προς μία εκδήλωση και τη συστολή πίσω προς μία ανεκδήλωτη, σε προσωρινή αδράνεια, κατάσταση. Ακριβώς όπως έχουμε τους ρυθμικούς κύκλους μέρας και νύχτας, καλοκαιριού και χειμώνα, έχουμε τους κύκλους δημιουργίας και ξαναπορρόφησης του σύμπαντος πίσω στο Ανεκδήλωτο. Αυτή η ιδέα βρίσκεται σε μεγάλη αρμονία με μερικές από τις πρόσφατες επιστημονικές υποθέσεις της δημιουργίας του σύμπαντος. Ακολουθούν μερικά σχόλια του Capra πάνω σ' αυτό το θέμα:

«Στη φυσική, αναγνωρίζουμε τη δυναμική φύση του σύμπαντος όχι όταν πηγαίνουμε σε μικρές διαστάσεις - στον κόσμο ατόμων και πυρήνων - αλλά κι όταν στρεφόμαστε σε πλατειές διαστάσεις - στον κόσμο των άστρων και των γαλαξιών. Με τη βοήθεια των ισχυρών τηλεσκοπίων μας, παρατηρούμε το σύμπαν σε ακατάπαυστη κίνηση. Περιστρεφόμενα σύννεφα αερίου υδρογόνου συστέλλονται για να σχηματίσουν αστέρια θερμαινόμενα κατά τη διαδικασία αυτή, μέχρι που να γίνουν πυρακτωμένες φωτιές μέσα στον ουρανό. Όταν φτάσουν σ' αυτό το στάδιο εξακολουθούν ακόμη να περιστρέφονται, εκτοξεύοντας μερικά απ' αυτά υλικά μέσα στο διάστημα που κινείται σπειροειδώς προς τα έξω και συμπυκνώνεται σε πλανήτες, που περιφέρονται γύρω από το αστέρι. Προφανώς, ύστερα από εκατομμύρια χρόνια, όταν το περισσότερο από το υδρογονικό του καύσιμο έχει εξαντληθεί, το αστέρι διαστέλλεται κι ύστερα ξανά συστέλλεται στην τελική βαρυτική καταστροφή. Αυτή η καταστροφή μπορεί να εμπεριέχει γιγαντιαίες εκρήξεις και μπορεί ακόμη να μεταβάλλει το αστέρι σε μαύρη τρύπα. Όλες αυτές τις δραστηριότητες - τους σχηματισμούς άστρων από μεσοαστρικά αέρια σύννεφα, τη συστολή τους και την επακόλουθη διαστολή, και την τελική τους κατάρρευση - μπορούμε όλα να τα παρατηρήσουμε πραγματικά κάπου μέσα στους ουρανούς.

» Τα περιδινούμενα, συστελλόμενα ή διαστελλόμενα ή εκρηγνύόμενα αστέρια, συγκεντρώνονται σε γαλαξίες διαφόρων σχημάτων - επίπεδοι δίσκοι, σφαίρες, σπείρες κλπ., που κι αυτοί πάλι δεν είναι ακίνητοι, αλλά περιστρέφονται. Ο γαλαξίας μας είναι ένας τεράστιος δίσκος από αστέρες και αέρια περιστρεφόμενα στο διάστημα σα μία πελώρια ρόδα, έτσι που όλα του τα αστέρια - συμπεριλαμβανομένου και του Ήλιου και των πλανητών του - να κινούνται γύρω από το κέντρο του γαλαξία. Το σύμπαν, είναι γεμάτο από ορατούς γαλαξίες διασπαρμένους απ' άκρη σ' άκρη σ' όλο το διάστημα· όλοι, περιδινούμενοι όπως ο δικός μας.

» Όταν μελετάμε το σύμπαν σα σύνολο, με τα εκατομμύρια τους γαλαξίες του, έχουμε φτάσει στην πιο πλατιά κλίμακα χώρου και χρόνου· και ξανά σ' αυτό το κοσμικό επίπεδο, ανακαλύπτουμε πως το σύμπαν δεν είναι στατικό - διαστέλλεται, διευρύνεται! Αυτή είναι μία από τις πιο σημαντικές ανακαλύψεις της σύγχρονης αστρονομίας. Μιά λεπτομερειακή ανάλυση του φωτός που φτάνει ως εμάς από απομακρυσμένους γαλαξίες, έχει δείξει πως ολόκληρο το πλήθος των γαλαξιών διευρύνεται, κι αυτό γίνεται μ' ένα καλά ενορχηστρωμένο τρόπο. Η ταχύτητα υποχώρησης οποιουδήποτε γαλαξία, παρατηρούμε, είναι ανάλογη με την απόσταση του γαλαξία. Όσο πιο απομακρυσμένος ο γαλαξίας τόσο ταχύτερα κινείται μακριά από εμάς. Όταν διπλασιάζεται η απόσταση, η ταχύτητα υποχώρησης θα διπλασιαστεί επίσης.

» Μία αυθόρμητη ερώτηση έρχεται στα χείλη μας, σχετικά με το διαστελλόμενο σύμπαν: Πώς άρχισαν όλα αυτά; Από τη σχέση ανάμεσα στην απόσταση ενός γαλαξία και την ταχύτητα υποχώρησής του - που είναι γνωστή ως νόμος του Hubble - μπορεί κανείς να υπολογίσει το σημείο της αρχής της διαστολής, μ' άλλα λόγια, την ηλικία του σύμπαντος.

» Εάν δεχθούμε πως δεν έχει γίνει αλλαγή στη σχετική ταχύτητα της διαστολής, που με κανένα τρόπο δεν είναι σίγουρη, φτάνει κανείς σε μία ηλικία της τάξης των 10. 000 εκατομμυρίων χρόνων. Αυτή λοιπόν, είναι η ηλικία του σύμπαντος. Οι περισσότεροι κοσμολόγοι πιστεύουν πως το σύμπαν γεννήθηκε μ' ένα εξαιρετικά δραματικό γεγονός περίπου 10. 000 εκατομμύρια χρόνια πριν, όταν το σύνολο της μάζας του ανατινάχτηκε έξω από μία μικρή πρωταρχική πυρόσφαιρα. Η παρούσα διαστολή του σύμπαντος φαίνεται σαν η συνέχιση αυτής της βίαιας αρχικής έκρηξης. Σύμφωνα μ' αυτό το πρότυπο «Big-Bang», η στιγμή του μεγάλου «μπάνγκ» σημείωσε την έναρξη του σύμπαντος και την αρχή του

διαστήματος και του χρόνου. Αν θέλουμε να γνωρίσουμε τί συνέβη πριν από αυτήν τη στιγμή περνάμε - ξανά - μέσα από σοβαρές δυσκολίες σκέψης και γλώσσας. Σύμφωνα με τα λόγια του Sir Bernard Lovell: “Εκεί φτάνουμε σε μεγάλο περιορισμό σκέψης γιατί αρχίζουμε να αγωνιζόμαστε με τις έννοιες χρόνου και χώρου πριν να ’χουν υπάρξει σε σχέση με την καθημερινή μας εμπειρία. Αισθάνομαι σα να ’χω ξαφνικά οδηγηθεί μέσα σε ένα μεγάλο φράγμα ομίχλης όπου ο γνώριμος κόσμος έχει εξαφανιστεί. Όσο για το μέλλον του διευρυνόμενου σύμπαντος, η εξίσωση του Αϊνστάιν δε μας δίνει μία, μοναδική απάντηση. Μας επιτρέπει να συμπεράνουμε κάμποσες διαφορετικές λύσεις, που αναλογούν σε διαφορετικές παραλλαγές του σύμπαντος. Μερικές απ’ αυτές προλέγουν πως η διαστολή θα συνεχίσει για πάντα. Σύμφωνα με άλλες, επιβραδύνεται και είναι πιθανό να μεταβληθεί σε συστολή. Αυτά τα μοντέλα περιγράφουν ένα παλλόμενο σύμπαν, που διαστέλλεται επί δύο εκατομμύρια χρόνια, ύστερα συστέλλεται μέχρι η υλική του μάζα να συμπυκνωθεί σε μία μικρή μπάλα ύλης, ύστερα ξανά διαστέλλεται, και συνέχεια το ίδιο, χωρίς τέλος.

Αυτή η ιδέα του περιοδικά διαστελλόμενου και συστελλόμενου σύμπαντος, που συνεπάγεται μία κλίμακα χρόνου και χώρου με απέραντες αναλογίες, έχει παρουσιαστεί όχι μόνο στη σύγχρονη κοσμολογία, αλλά και στην αρχαία ινδική μυθολογία. Βιώνοντας το σύμπαν σαν ένα οργανικό και ρυθμικά κινούμενο κόσμο, οι Ινδοί ήταν ικανοί να αναπτύξουν εξελικτικές κοσμολογίες, που έρχονται πολύ κοντά στα σύγχρονα επιστημονικά μας πρότυπα”.

» Έτσι η θεωρία «Big-Bang» (Μεγάλη Εκτυρσοκρότηση) της αστρονομίας και η ινδική έννοια της εκπνοής (διεύρυνση της δημιουργίας προς την εκδήλωση) και της εισπνοής (η ξαναπορρόφηση πίσω προς το ανεκδήλωτο) του Δημιουργού Θεού, είναι εντυπωσιακά παρόμοιες. Ακόμη και οι παράγοντες του χρόνου που υποδεικνύονται είναι παρόμοιοι. Η επιστημονική μέθοδος που αναφέραμε εδώ, προσεγγίζει την αρχή αυτής της διαστολής πριν 10. 000 εκατομμύρια χρόνια. Οι Βέδες και άλλες ινδικές γραφές εκτιμούν πως η ημέρα του Μπράχμαν είναι χίλιοι αιώνες και πως η νύχτα είναι χίλιοι αιώνες. Ο Σουάμι Βισουντεβάντα περιγράφει εδώ την ημέρα (εκ-πνοή) και τη νύχτα (εισ-πνοή) του Μπράχμαν Δημιουργού:

“Πέρα από τους τρεις κόσμους, όσο μακριά είναι η κατοικία του Μπράχμαν, του Δημιουργού του σύμπαντος, χίλιες περιστροφές των τεσσάρων χιούγκαν (4. 320. 000 X 1. 000 ανθρώπινα χρόνια) κάνουν μία ημέρα και ίση σε διάρκεια είναι η νύχτα, που είναι η νύχτα του δημιουργού Μπράχμαν που αποσύρει όλους τους τρεις κόσμους μέσα στον εαυτό του. Αυτή είναι η διάλυση, αντίθετο της ανάπτυξης ή της δημιουργίας. Πάλι ο κύκλος της Δημιουργίας αρχίζει με το κλείσιμο της νύχτας του Μπράχμα. Η δημιουργία των τριών κόσμων αρχίζει (όπως στον προηγούμενο αιώνα) και συνεχίζει για τη διάρκεια της ημέρας του Μπράχμα”.

Για τους Ανατολικούς, η εξέλιξη αυτής της δημιουργίας και της καταστροφής συμβαίνει επίσης αδιάκοπα, συνέχεια, σ’ όλα τα επίπεδα της δημιουργίας. Αυτοί δε βλέπουν την ύλη σαν κάτι σταθερό και διαρκές. Οι πυρηνικοί φυσικοί αναγκάζονται τώρα μέσα από τα ευρήματά τους να δεχθούν μία παρόμοια άποψη. Προσέξτε την εξήγηση που δίνει ο Carra:

«Η διάκριση ανάμεσα στην ύλη και το κενό διάστημα τελικά έπρεπε να εγκαταλειφθεί, όταν έγινε ολοφάνερο πως ουσιαστικά σωματίδια μπορούν να δημιουργηθούν αυθόρμητα έξω απ’ το κενό, και να εμφανιστούν πάλι μέσα στο κενό, χωρίς κανένας πυρήνας ή άλλο δυνατό αλληλεπιδρόν σωματίδιο να είναι παρόν. Σύμφωνα με την κβαντική θεωρία πεδίου, γεγονότα αυτού του είδους μπορούν να συμβούν κάθε στιγμή. Το κενό δεν είναι καθόλου άδειο. Περιέχει έναν απεριόριστο αριθμό σωματιδίων, που μπορούν να δημιουργούνται και να εξαφανίζονται χωρίς τέλος».

Κατά τον ίδιο τρόπο ολόκληρο το άπειρο σύμπαν αντικειμένων και όντων βρίσκονται εν δυνάμει μέσα στο Ανεκδήλωτο Ένα.

«Εδώ λοιπόν, είναι η πλησιέστερη αναλογία με το κενό του Ανατολικού μυστικισμού στη σύγχρονη φυσική. Όπως το Ανατολικό Κενό, «το φυσικό κενό», όπως ονομάζεται στη θεωρία «πεδίου», δεν είναι μία κατάσταση σκέτης ανυπαρξίας, αλλά εμπεριέχει τη δυναμικότητα για όλες τις μορφές του σωματιακού κόσμου. Οι μορφές αυτές, απ’ την άλλη μεριά, δεν είναι ανεξάρτητες φυσικές οντότητες, αλλά απλώς μεταβατικές εκδηλώσεις του Κενού που κρύβεται πίσω απ’ αυτά. Όπως λέει ο αφορισμός (Μορφή είναι κενότητα και κενότητα είναι πράγματι μορφή).

» Η σχέση ανάμεσα σ’ αυτά τα ίδια τα σωματίδια και το κενό είναι μία ουσιαστικά δυναμική σχέση· το κενό είναι αληθινά ένα «ζωντανό κενό», που πάλλεται σ’ ατέλειωτους ρυθμούς δημιουργίας και καταστροφής. Η ανακάλυψη της δυναμικής ποιότητας του κενού έχει θεωρηθεί από πολλούς φυσικούς σα μια από τις πιο σημαντικές ανακαλύψεις της σύγχρονης φυσικής. Από το ρόλο του άδειου υποδοχέα,

των φυσικών φαινομένων, το κενό αναδύθηκε σε μία δυναμική ποσότητα ύψιστης σημασίας. Τα αποτελέσματα των συγχρόνων φυσικών μοιάζουν έτσι να επιβεβαιώνουν τα λόγια του Κινέζου σοφού Chang Tsai:

“Όταν κανείς γνωρίζει πως το Μέγα Κενό είναι γεμάτο ενέργεια (chi) καταλαβαίνει πως δεν υπάρχει αυτό που ονομάζουμε ΤΙΠΟΤΑ”.

Αυτό το chi είναι η πράνα, η ζωτική ενέργεια του σύμπαντος, που είναι υπεύθυνη για κάθε διαδικασία, αλληλεπίδραση, δύναμη, μορφή ενέργειας κι εκδήλωση της ύλης. Ο Νους κατευθύνει και χρησιμοποιεί την παγκόσμια ενέργεια του σύμπαντος (chi) για να δημιουργεί, να στηρίζει και να καταστρέφει τις φυσικές μορφές του σύμπαντος. Κι ακριβώς επειδή όλες αυτές οι ουσιαστικές δυνατότητες υπάρχουν «εν δυνάμει» μέσα στο φυσικό κενό, μεγάλα όντα όπως ο Σάι Μπάμπα είναι ικανά να δημιουργούν απ’ το κενό οτιδήποτε περνάει απ’ το μυαλό τους, σ’ ένα δέκατο του δευτερολέπτου. Η δύναμη της θέλησης μπορεί να μετασχηματίσει αυτό το ακατάληπτο κενό σε οποιοδήποτε φυσικό αντικείμενο αποφασίσει να δημιουργήσει. Ή αυτή η ενέργεια μπορεί να κατευθυνθεί προς μιά αρρώστια, για να την εξαλείψει και να γιατρευτεί το άρρωστο άτομο. Ακριβώς η επίγνωση της ύπαρξης αυτής της ενέργειας είναι που κάνει τους μυστικιστές να έχουν τόσο θαυματοργές δυνάμεις πάνω στη μορφή, και τις αλλαγές της, όπως η γέννηση, η ανάπτυξη, η αποσύνθεση και ο θάνατος. Επειδή ο Ιησούς Χριστός είχε την ικανότητα να κυριαρχεί πάνω σ’ αυτήν τη δύναμη, που οι Χριστιανοί την ονομάζουν Άγιο Πνεύμα, ήταν ικανός ν’ ανασταίνει τον νεκρό, να περπατάει πάνω στο νερό, να γιατρεύει τον άρρωστο, να δημιουργεί τροφή, να διαβάσει τις σκέψεις όλων, ν’ αλλάζει το νερό σε κρασί και πολλά άλλα θαύματα, που όλα τους μοιάζουν πιο φυσικά στο νου που αντιλαμβάνεται τη δύναμη αυτής της «ζωτικής ενέργειας» και τη σχέση της με το νου και την ύλη.

Δ. Η ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΟΥ

Οι γενικές ιδέες μας και ο τρόπος που επικοινωνούμε στην καθημερινή μας πραγματικότητα διέπονται κατά πολύ από τις ιδέες που έχουμε γενικά για το χρόνο και το χώρο, που θεωρούμε απόλυτες πραγματικότητες. Ο νους μας είναι ανίκανος να συλλάβει ένα σύμπαν χωρίς την περιορισμένη δομή χρόνου και χώρου. Οι πνευματικές φιλοσοφίες έχουν εδώ και αιώνες εκφράσει την ιδέα πως χρόνος και χώρος είναι έννοιες πλασματικές και σχετικές· πως είναι, στην πραγματικότητα, δημιουργήματα του νου. Έτσι, χρόνος και χώρος δεν υπάρχουν χωρίς τον ανθρώπινο νου. Η Δυτική άποψη, οπωσδήποτε, επηρεάστηκε πάρα πολύ από την αρχαία ελληνική σκέψη, που εξηγούσε τον κόσμο με τους πολύ σαφείς και συγκεκριμένους όρους της γεωμετρίας.

Ο Capra εξηγεί:

«Χρειάστηκε ένας Αϊνστάιν για να κάνει τους επιστήμονες και τους φιλόσοφους ν’ αντιληφθούν πως η γεωμετρία δεν ενυπάρχει μέσα στη φύση, αλλά της επιβλήθηκε από το νου. Σύμφωνα με τα λόγια του Henry Margenau:

“Η κεντρική παραδοχή της θεωρίας της σχετικότητας είναι, πως η γεωμετρία είναι κατασκεύασμα της διάνοιας. Μόνο όταν γίνει παραδεκτή αυτή η ανακάλυψη, μπορεί ο νους να νιώσει ελεύθερος να παρέμβει στις από πάντοτε παραδεκτές αντιλήψεις για το χρόνο και το χώρο, να ερευνήσει την κλίμακα των δυνατοτήτων που έχει στη διάθεσή του για να τις οριοθετήσει και να εκλέξει εκείνη την διατύπωση, που θα συμφωνεί με την παρατήρηση”.

» Σύμφωνα με τη θεωρία της σχετικότητας, ο χρόνος και ο χώρος ενός γεγονότος θα εξαρτηθεί από την κινητική κατάσταση του παρατηρητή. Ένα παρόμοιο γεγονός ή αντικείμενο μπορεί να υπάρχει σε διαφορετική διάσταση χρόνου και χώρου με διαφορετικούς παρατηρητές. Η αλήθεια αυτή είναι ολοφάνερη για το χώρο. Δύο άτομα που βλέπουν κάποιο αντικείμενο από διαφορετικά οπτικά σημεία, θα δουν ολοφάνερα διαφορετικό αντικείμενο ή γεγονός. Όλοι οι καλλιτέχνες έχουν σαφή επίγνωση αυτού του φαινομένου. Όσον αφορά όμως το χρόνο, «Η χρονική τάξη δύο γεγονότων θεωρήθηκε πως είναι ανεξάρτητη από οποιονδήποτε παρατηρητή. Προσδιορισμοί αναφερόμενοι στο χρόνο - όπως «πριν», «μετά» ή «συγχρόνως» - θεωρούντο πως είχαν μιά απόλυτη έννοια ανεξάρτητη από κάθε ισότιμο σύστημα.

» Ο Αϊνστάιν αναγνώρισε πως αυτοί οι χρονικοί προσδιορισμοί, επίσης, είναι σχετικοί και εξαρτώμενοι από τον παρατηρητή. Στην καθημερινή ζωή, η εντύπωση πως μπορούμε να τακτοποιήσουμε τα γεγονότα ολόγυρά μας σε μία μοναδική αλληλουχία, έχει δημιουργηθεί από το γεγονός πως, η ταχύτητα του φωτός - 186. 000 μίλια το δευτερόλεπτο - είναι τόσο μεγάλη, συγκρινόμενη με κάθε άλλη ταχύτητα που

βιώνουμε, που μπορούμε να θεωρήσουμε πως παρατηρούμε γεγονότα τη στιγμή που αυτά συμβαίνουν. Όμως αυτό δεν είναι σωστό. Το φως χρειάζεται κάποιο χρόνο για να ταξιδέψει από το γεγονός στον παρατηρητή. Κανονικά αυτός ο χρόνος είναι τόσο βραχύς, που η εξάπλωση του φωτός μπορεί να θεωρηθεί πως είναι στιγμιαία· αλλά όταν ο παρατηρητής κινείται με μεγάλη ταχύτητα σε σχέση με το φαινόμενο που παρατηρεί, το χρονικό διάστημα ανάμεσα στην εμφάνιση του γεγονότος και την παρατήρησή του, παίζει αποφασιστικό ρόλο στον καθορισμό μίας αλληλουχίας γεγονότων. Ο Αϊνστάιν συνειδητοποίησε πως σε μία τέτοια περίπτωση, που οι παρατηρητές κινούνται με διαφορετικές ταχύτητες, θα θεωρήσουν τη χρονική σειρά των γεγονότων διαφορετικά».

Ο Carra συνεχίζει αναφέροντας τα λόγια του φυσικού Mendel Sachs:

«Η πραγματική επανάσταση που έφερε η θεωρία του Αϊνστάιν ήταν αυτή: Η εγκατάλειψη της ιδέας πως το χωροχρονικό σύστημα συντεταγμένων έχει αντικειμενική σημασία σε μία ξεχωριστή φυσική οντότητα. Αντί για αυτήν την ιδέα, η θεωρία της σχετικότητας προϋποθέτει πως οι χωροχρονικές συσχετίσεις δεν είναι παρά τα γλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ένας παρατηρητής, για να περιγράψει το περιβάλλον του».

Αυτή η δήλωση βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με την οικουμενική φιλοσοφική άποψη πως χρόνος και χώρος είναι ψευδαισθήσεις, κατασκευασμένες από το νου, για να μπορεί να λειτουργεί μέσα σ' αυτήν την πρόσκαιρη φυσική πραγματικότητα. Είναι πασιγνωστο στους φωτισμένους ανθρώπους πως οι διαστάσεις χρόνου και χώρου διευρύνονται με τη διεύρυνση της συνειδητότητας. Τα διάφορα επίπεδα συνειδητότητας διακρίνουν χρόνο και χώρο με διαφορετικούς τρόπους. Όπως λέγεται στη Βίβλο: «Μία μέρα για το Θεό είναι 1000 χρόνια για τον άνθρωπο».

Εκτός από το γεγονός πως χρόνος και χώρος είναι σχετικοί με τον κάθε παρατηρητή, έχουμε ν' αντιμετωπίσουμε επίσης και το γεγονός πως μερικές φορές δεν μπορούμε να διακρίνουμε ανάμεσα στο χρόνο και το χώρο. Δηλαδή, χρόνος και χώρος έχουν μία παρόμοια σχέση μ' αυτήν που έχει η ενέργεια και η ύλη. Σύμφωνα με τον Carra:

«Αυτό είναι πραγματικά μία τελείως καινούρια κατάσταση. Κάθε αλλαγή συστήματος συντεταγμένων αναμειγνύει χώρο και χρόνο μ' ένα μαθηματικά καλά ορισμένο τρόπο. Τα δύο μπορούν τότε να μην είναι πια ξέχωρα, γιατί αυτό που είναι χώρος για τον ένα παρατηρητή θα είναι μία ανάμειξη χρόνου και χώρου για έναν άλλο παρατηρητή. Η θεωρία της σχετικότητας έχει δείξει πως ο χώρος δεν είναι τρισδιάστατος και ο χρόνος δεν είναι ένα ξεχωριστό πράγμα. Και τα δύο είναι στενά κι αδιαχώριστα συνδεδεμένα και σχηματίζουν ένα τετραδιάστατο συνεχές που ονομάζεται «χωρο-χρόνος». Αυτή η έννοια χωρο-χρόνου ανακοινώθηκε από τον Herman Minkowski σε μία περίφημη διάλεξη το 1908, με τα ακόλουθα λόγια: “Οι απόψεις χώρου και χρόνου που θα’ θελα να σας εκθέσω, έχουν ξεφυτρώσει από το έδαφος της πειραματικής φυσικής κι εκεί μέσα ακριβώς βρίσκεται η δυναμική τους. Είναι ριζοσπαστικές. Από δω και πέρα ο χώρος από μόνος του και ο χρόνος από μόνος του καταδικάζονται να σβήσουν, να χαθούν σαν απλές σκιές, και μόνο ένα είδος ένωσης των δύο θα διατηρήσει μιά ανεξάρτητη πραγματικότητα.”
» Για τους Ανατολικούς μυστικιστές και φιλόσοφους, η πλήρης επίγνωση της αλληλοεξάρτησης χώρου και χρόνου είναι κάτι το πολύ συνηθισμένο. Συγκρίνετε την παραπάνω περιγραφή από έναν επιστήμονα, κι αυτήν που ακολουθεί από ένα δάσκαλο Zen, τον D. T. Suzuki.:

“Η σημασία του Avatamsaka και της φιλοσοφίας του είναι ακατανόητη, εκτός κι αν κάποτε βιώσουμε μία κατάσταση τέλειας διάλυσης, όπου δεν υπάρχει πια διάκριση ανάμεσα σε νου και σώμα, υποκείμενο και αντικείμενο... κοιτάζουμε ολόγυρα και αντιλαμβανόμαστε πως... κάθε αντικείμενο έχει σχέση με κάθε άλλο αντικείμενο... όχι μόνο διαστημικά, αλλά και χρονικά. Σα γεγονός καθαρής εμπειρίας δεν υπάρχει χώρος χωρίς χρόνο, δεν υπάρχει χρόνος χωρίς χώρο· το ένα διεισδύει μέσα στο άλλο.”

Ε. Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Η έννοια των αντιθέτων βρίσκεται τόσο στη φυσική, όσο και στη μεταφυσική. Ο διάφορες φιλοσοφίες είναι γεμάτες με έννοιες της διττής φύσης της πραγματικότητας, που πρέπει αναπόφευκτα να ισορροπήσει και να εναρμονιστεί. Οι φιλοσοφίες αυτές μιλούν για τις δυνάμεις Γιν (Yin) και Γιάνγκ (Yang), τις ποιότητες Τάμας και Ράτζας (Tamas και Ragas), τα αντίθετα Καλό και Κακό, δραστηριότητα και ηρεμία, γη και πνεύμα, και νους και σώμα. Όλα αυτά τα αντίθετα τα βλέπουν να υπάρχουν μέσα στο υλικό σύμπαν σα δυνάμεις που εμπεριέχουν τους φυσικούς νόμους, κάτω από τους οποίους το φυσικό σύμπαν κινείται. Είναι όμως αντιληπτό, πως αυτά τα αντίθετα ενώνονται μέσα σε μιά ανώτερη αρχή, κατά τη στιγμή που η συνειδητότητα υπερβαίνει τα όρια του νου που ενεργεί μόνο στο επίπεδο της οντότητας. Αυτή η δυαδικότητα δεν υπάρχει όταν ο νους εισέρχεται σ' ένα ανώτερο επίπεδο

συνειδητότητας.

Η επιστήμη εξηγεί επίσης το σύμπαν με νόμους των αντιθέσεων, όπως θετικά και αρνητικά φορτία, κύματα και σωματίδια, ύλη και ενέργεια, κίνηση και παύση και ύπαρξη και ανυπαρξία. Ο Carra σχολιάζει:

«Δύναμη και ύλη, σωματίδια και κύματα, κίνηση και παύση, ύπαρξη και ανυπαρξία - αυτά είναι μερικές από τις αντιφατικές έννοιες, που έχουν ξεπεραστεί στη σύγχρονη φυσική. Απ' όλα αυτά τα ζεύγη αντιθέτων το τελευταίο μοιάζει να είναι το πιο βασικό, και όμως, στην ατομική φυσική πρέπει να πάμε πέρα από τις έννοιες ύπαρξης και ανυπαρξίας. Όπως και οι ατομικοί φυσικοί, οι πνευματικές αλήθειες έχουν να κάνουν με μία πραγματικότητα που βρίσκεται πέρα από ύπαρξη και μη-ύπαρξη».

Ο διάσημος ατομικός φυσικός Niels Bohr ήταν ενήμερος γι' αυτήν την ικανότητα των πνευματικών φιλοσοφιών να μετατρέπουν τα διάφορα αντίθετα μέσα στη ζωή σε συμπληρωματικές ενότητες. Έτσι, όταν του έδωσαν έναν ιπποτικό τίτλο για την εξαιρετική επιστημονική του εργασία, δήλωσε σα σύμβολό του το σύμβολο Zen, του Γιν και του Γιάγκ που ρέουν το ένα μέσα στ' άλλο, δημιουργώντας μιά ενότητα αντιθέσεων.

Όλο και πιο πολλοί επιστήμονες αντιλαμβάνονται την ενυπάρχουσα ενότητα, που είναι η βασική πραγματικότητα μέσα σ' αυτόν τον κόσμο των αντιθέτων. Η σύγχρονη θεωρία των Κβάντα δίνει έμφαση στο γεγονός πως όλα τα αντικείμενα και τα όντα μέσα στο σύμπαν, σχετίζονται με τη βοήθεια των διαφόρων τύπων πεδίων δυνάμεων. Κανένα αντικείμενο ή ον δεν είναι ξεχωριστό, αλλά το καθένα είναι ένα ολόκληρο και ουσιαστικό μέρος του όλου. Όλα τα πράγματα και τα όντα διασυνδέονται. Ο Carra μας λέει παρακάτω ως εξής:

«Σ' αυτό το ατομικό επίπεδο, τότε, τα στερεά υλικά αντικείμενα της κλασικής φυσικής καταλήγουν να είναι μοτίβα πιθανοτήτων κι αυτά τα μοτίβα δεν αντιπροσωπεύουν πιθανότητες πραγμάτων, αλλά μάλλον πιθανότητες αλληλοσυνδέσεων. Η Κβαντική θεωρία, μας αναγκάζει να δούμε το σύμπαν όχι σαν μία συλλογή φυσικών αντικειμένων, αλλά μάλλον σαν έναν πολύπλοκο ιστό σχέσεων ανάμεσα στα διάφορα μέρη ενός ενοποιημένου συνόλου».

Σκεφτείτε τώρα την εντυπωσιακή ομοιότητα ανάμεσα στις δύο περικοπές που παραθέτουμε· η πρώτη είναι ενός επιστήμονα και η δεύτερη ενός ανθρώπου που περιγράφει μία πνευματική εμπειρία.

Ο επιστήμονας: «Ο κόσμος έτσι εμφανίζεται σαν ένα μπερδεμένο αραχνοϋφαντο ύφασμα γεγονότων, μέσα στο οποίο συνδέσεις διαφόρων ειδών εναλλάσσονται ή αλληλεπικαλύπτονται ή συνδυάζονται και με τον τρόπο αυτό καθορίζουν την υφή του συνόλου».

Η περιγραφή μιάς πνευματικής εμπειρίας: «Το υλικό αντικείμενο γίνεται... κάτι το διαφορετικό απ' ό, τι βλέπουμε τώρα, όχι ένα ξεχωριστό αντικείμενο πάνω στο φόντο ή μέσα στο περιβάλλον του υπόλοιπου της φύσης, αλλά ένα αδιαίρετο μέρος κι ακόμη, κατά ένα λεπτό τρόπο, μιά έκφραση της ενότητας όλων όσων βλέπουμε».

Εάν πραγματικά όλα τα όντα και τα πράγματα είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους κατά κάποιο λεπτό τρόπο, τότε αυτό σημαίνει πως ο επιστήμονας και το φαινόμενο που αυτός παρατηρεί, είναι επίσης συνδεδεμένα με μία σχέση πιο οικεία, πιο στενή από αυτήν του παρατηρητή και του παρατηρούμενου. Ο παρατηρητής επηρεάζει την ύπαρξη και συμπεριφορά του παρατηρούμενου, απλώς και μόνο με την παρουσία του και τη διαδικασία της παρατήρησης. Αρχίζουμε να βλέπουμε πως κανένα αντικείμενο ή συμβάν δεν μπορεί αληθινά να είναι απομονωμένο για παρατήρηση και πως καθένας από εμάς είναι διασυνδεδεμένος με το υπόλοιπο του σύμπαντος. Ο επιστήμονας John Wheeler σχολιάζει αυτήν την άποψη:

«Τίποτα δεν είναι πιο σημαντικό σχετικά με την Κβαντική αρχή, από το ότι καταστρέφει την έννοια ότι ο κόσμος κάθεται εκεί, έξω, με τον παρατηρητή ακίνδυνα χωρισμένο απ' αυτόν από ένα κομμάτι παχύ γυαλί 20 εκατοστών. Ακόμη και για να παρατηρεί ένα τόσο μικροσκοπικό αντικείμενο όπως ένα ηλεκτρόνιο, θα πρέπει να κατακερματίσει το γυαλί. Πρέπει να φθάσει μέσα. Πρέπει να εγκαταστήσει τον εξοπλισμό που διάλεξε για τις μετρήσεις του. Είναι στο χέρι του ν' αποφασίσει αν θα μετρήσει θέση ή ορμή. Το να εγκαταστήσει τον εξοπλισμό για να καταμετρήσει το ένα, εμποδίζει και αποκλείει την εγκατάσταση του εξοπλισμού για την καταμέτρηση του άλλου. Και επιπλέον, η μέτρηση αλλάζει την κατάσταση του ηλεκτόνιου. Το σύμπαν δε θα' ναι ποτέ το ίδιο, ύστερα. Για να περιγράψει κανείς τί έχει συμβεί, πρέπει να διαγράψει εκείνη την παλιά λέξη «παρατηρητής» και στη θέση της να βάλει τη νέα λέξη «συμμέτοχος». Κατά κάποιο παράξενο τρόπο το σύμπαν είναι ένα συμμετοχικό σύμπαν».

Αυτή η άποψη μοιάζει αρκετά με την πνευματική προσέγγιση, που υποστηρίζει πως ένα αντικείμενο ή ένα ον είναι δυνατό να το γωρίσει κανείς μόνο με τη βοήθεια ολοκληρωτικής συμμετοχής με το

παρατηρούμενο. Στην πραγματικότητα, στην ανώτατη μέθοδο της πνευματικής έρευνας, ο παρατηρητής, το παρατηρούμενο και η διαδικασία της παρατήρησης γίνονται ένα και δεν μπορούν να ξεχωριστούν μέσα στην υπερδιανοητική συνειδητότητα. Καταλαβαίνει κανείς ένα πράγμα, ένα ον, μία διαδικασία, με το να γίνει ένα με αυτά. Αυτός ο τύπος αντίληψης φέρνει σιγά-σιγά ένα αίσθημα ενότητας με όλα τα πράγματα και τα όντα μέσα στον κόσμο.

Αρχίζει κανείς να νιώθει πως σχετίζεται με τον κόσμο με τον τρόπο που ένα κύτταρο σχετίζεται με το σώμα. Το κύτταρο έχει όλα τα απαραίτητα χρωματοσώματα για να γίνει ολόκληρο το σώμα. Το κύτταρο δεν έχει υλική ύπαρξη έξω από τη σχέση του με το σώμα σα σύνολο. Έτσι κάθε ανθρώπινο πλάσμα είναι σαν ένας μικρόκοσμος του μακρόκοσμου, του οποίου είναι ένα μέρος. Κάθε τι που συμβαίνει μέσα στο σύμπαν αντανακλάται κατά κάποιο τρόπο μέσα σε κάθε άτομο, και κάθε ατομική πράξη επηρεάζει κατά κάποιο τρόπο την κατάσταση του όλου.

Μπορούμε να δούμε από τις περικοπές που αναφέραμε προηγουμένως, πως οι ατομικοί φυσικοί κινούνται σταθερά προς μία τέτοια άποψη της αλληλοδιείσδυσης ή αλληλοσύνδεσης όλων των πραγμάτων. Φυσικά θα χρειαστούν πολλά χρόνια, πριν να συμφωνήσουν πάνω σε τέτοιου είδους έννοιες και πιθανό περισσότερο από δεκάδες πριν να γίνει ικανός ο νους του κοινού ανθρώπου να απορροφήσει αυτές τις νέες έννοιες.

Λάβετε υπόψη σας πως οι περισσότερες από αυτές τις σημαντικές ανακαλύψεις και θεωρίες έχουν συνειδητοποιηθεί στις τρεις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας κι όμως η κοινή γνώμη είναι πως η επιστήμη κατά κάποιο τρόπο αναιρεί τις πνευματικές αλήθειες. Τίποτε δε θα μπορούσε να είναι πιο μακριά απ' την αλήθεια. Επιστήμη και πνευματικότητα συγκλίνουν σε μία κοινή άποψη του κόσμου. Φτάνουν τώρα στο ίδιο σημείο από αντίθετη κατεύθυνση.

Ας κοιτάξουμε σύντομα τα σημεία που η Φυσική και η Μεταφυσική συγκλίνουν:

1. Η ψευδαίσθηση της συμπαγούς ύλης. Η ύλη αποτελείται κυρίως από ελεύθερο χώρο και είναι απλώς μία άλλη μορφή ενέργειας.
2. Η Δημιουργία του Σύμπαντος από μία ανεκδήλωτη Αρχέγονη αιτία.
3. Η ενέργεια είναι η βασική πραγματικότητα πίσω από τον υλικό κόσμο που παρατηρούμε.
4. Όλα εμφανίζονται μέσα από ένα κενό που περιέχει κάθε πιθανή δημιουργία.
5. Ο χρόνος και ο χώρος είναι σχετικά και μετά από κάποιο σημείο παύουν να υπάρχουν. Είναι κατασκευές του νου.
6. Όλη η δύναμη, τα πράγματα και τα όντα είναι τελικά συνδεδεμένα και σε κάποια διάσταση της Πραγματικότητας γίνονται αδιάσπαστα ένα.
7. Η Οικουμενική Φιλοσοφία πάει ακόμα πιο πέρα και λέει ότι η συνειδητότητα είναι η βασική πραγματικότητα του Σύμπαντος. Από αυτήν προβάλλονται το Σύμπαν, τα αντικείμενα, τα όντα, τα γεγονότα, ο χρόνος και ο χώρος.

Βιβλία για παραπέρα έρευνα

Απο τη Φυσική στην Μεταφυσική (Νίκος Ταμπάκης)

Το Ονειρο του Σωκράτη (Νίκος Ταμπάκης)

Από την Ποίηση στην Λογική (Νίκος Ταμπάκης)

Από τον Μάνο Δανέζη & τον Στράτο Θεοδοσίου (εκδ. Διαυλος)

1. Το Σύμπαν που Αγάπησα

2. Η Κοσμολογία της Νόησης

3. Η Οδύσσεια των Ημερολόγιων "Αναζητώντας τις Ρίζες της Γνώσης.

4. Στα Ίχνη του Ι.Χ.Θ.Υ.Σ. Αστρονομία, Ιστορία Φιλοσοφία.

Ταό και Φυσική (Φριτς Καπρα)

Υπερφύση - Μετά την Υπερφύση (Λαϊαλ Γουάτσον)

Οι χορευτές δάσκαλοι του Γου Λί (Γκαρυ Ζούκαβ)

Τα επτά πειράματα (Ρούπερτ Σελντρεϊκ)

Οικουμενική Φιλοσοφία (Ρόμπερτ Νατζέμυ)

Ο μυστικός κύκλος της Ζωής (Ρόμπερτ Νατζέμυ)

Κβαντική Συνειδητότητα (Στέφεν Γουολινσκυ)

Μόρια των συναισθημάτων (Καντις Πέρτ)

Τι στο μπιπ ξέρουμε (Βιβλίο και Ταινία)

Τα Heart Math books(www.heartmath.com)